

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії та філософії
Кафедра права та методики викладання правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

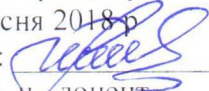
Директор навчально-наукового
інституту історії та філософії
Ю.В. Подрез

01 жовтня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОСВІТНЄ ПРАВО

Перший (бакалаврський) рівень

галузь знань: 08 Право
спеціальність: 081 Право
освітньо-професійна програма: Право
Мова навчання: українська

Погоджено
науково-методичною комісією
Навчально-наукового інституту
історії та філософії
28 вересня 2018 р.
Голова: Подрез Ю.В.
к. істор. н., доцент

Суми - 2018

Розробник:

Іваній Олена Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри права та методики викладання правознавства

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри права та методики викладання правознавства

Протокол № 2 від 28 вересня 2018 р.

В.о. завідувача кафедри
кандидат педагогічних наук, доцент _____ О.М. Іваній

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 7	Бакалавр	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
4-й		4-й	
Семестр			
7-й/8-й		7-й/8-й	
Лекції			
46 год.		12 год.	
Практичні, семінарські			
50 год.		12 год.	
Лабораторні			
–		–	
Самостійна робота			
114 год.		186 год.	
Консультації			
–	–		
Загальна кількість годин – 210	Вид контролю: залік/екзамен		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Освітнє право» входить до переліку вибіркових компонентів освітньо-професійної програми Право підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право, яка розроблена та внесена кафедрою права та міжнародних відносин Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.

Основні завдання навчальної дисципліни полягають в тому, щоб закласти основи правових, освітніх та освітянських аспектів підготовки майбутніх юристів, у т.ч. сформуванню у студентів систему знань щодо суті й соціального значення вищої освіти, сучасних тенденцій її розвитку; прищепити навички самостійного й ефективного навчання в університеті з урахуванням світових освітніх тенденцій.

Метою навчальної дисципліни є опанування здобувачами вищої освіти правовими засадами освітнього права, що базується на Конституції України, законах України, постановах Верховної Ради України, указах Президента України, постановах та розпорядженнях Кабінету Міністрів України, міжнародних договорах в галузі освіти, наказах Міністерства освіти і науки України, а також формування світоглядних позицій та правничих компетенцій здобувачів в аспекті методологічних і прагматичних концепцій щодо процесів глобалізації сучасного суспільства, а також європейського вибору України в освітній галузі.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних компетентностей**:

ЗК-2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **фахових компетентностей спеціальності:**

ФК 3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

ФК 4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.

ФК 10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.

ФК 12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

ФК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Кращому засвоєнню та розумінню положень освітнього законодавства й правовідносин у галузі освіти сприяє опанування здобувачами освіти дисциплін:

- конституційне право
- забезпечення прав людини
- адміністративне право
- цивільне право
- трудове право
- господарське право
- юридична деонтологія
- вступ до права ЄС
- основи юридичної клінічної практики

3. Результати навчання за дисципліною

<p>Знання</p>	<p>ПРЗ 1. Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності</p> <p>ПРЗ 2. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності, зокрема на межі предметних галузей</p>	<p><i>Студент повинен знати на достатньому рівні:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - основні категорії та поняття освітнього права; - механізм та гарантії реалізації на практиці конституційного права кожного на освіту; - правовий статус учасників правовідносин в галузі освіти; - основи нормативно-правового регулювання економічних (господарських), фінансових, та управлінських (адміністративних) аспектів освітньої діяльності; - міжнародно-правові стандарти в галузі освіти; - основні характеристики Болонського процесу; - особливості участі України у формуванні єдиного європейського освітнього простору.
<p>Уміння</p>	<p>ПРУ 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання</p> <p>ПРУ-3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел</p> <p>ПРУ-4. Формулювати власні обґрунтовані судження на</p>	<p><i>Студент повинен вміти на достатньому рівні:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - розкривати систему ступеневої освіти України; - орієнтуватися в питаннях організації навчального процесу в системі вищої освіти; - визначати зміст та склад освітніх правовідносин; - аналізувати юридичні факти, що виникають в освітніх правовідносинах; - організовувати процес самостійної навчальної роботи;

	<p>основі аналізу відомої проблеми</p> <p>ПРУ-8.</p> <p>Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин</p> <p>ПРУ 15. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки</p> <p>ПРУ-17.</p> <p>Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях</p>	<ul style="list-style-type: none"> - оцінювати рівень засвоєння власних знань з визначеної дисципліни; - користуватися фондами бібліотеки, в т.ч. електронними носіями пошукової інформації; - володіти методами і прийомами раціональної й ефективної роботи із законодавчими та нормативно-правовими актами; - застосовувати нормативно-правові акти з освітнього законодавства України в своїй практичній діяльності; - досліджувати вплив міжнародних нормативно-правових актів на формування державної політики в галузі освіти; - визначати завдання реформування освіти в Україні на шляху євроінтеграції.
<p>Автономія і відповідальність</p>	<p>ПРА-3.</p> <p>Відповідальність за розвиток професійних знань і практик окремих осіб та/або груп осіб, за оцінку стратегічного розвитку команди</p> <p>ПРА-4.</p> <p>Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності</p>	<p><i>Студент повинен на достатньому рівні:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - спираючись на здобуті компетенції, здійснювати належний управлінський підхід при вирішенні кадрових питань; - організовувати здійснення освітнього процесу при реалізації принципу навчання впродовж життя; - надавати кваліфіковані юридичні консультації з освітніх питань.

4. Критерії оцінювання результатів навчання
Шкала оцінювання: національна та ECTS

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Оцінка «відмінно» ставиться коли студент має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.
82 – 89	Оцінка «добре» ставиться коли студент має гнучкі знання в межах навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми.
74 – 81	Оцінка «добре» ставиться коли студент знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє роботи висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь студента правильна, логічна, обґрунтована, хоча їм бракує власних суджень.
64 – 73	Оцінка «задовільно» ставиться коли студент відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.
60 – 63	Оцінка «задовільно» ставиться коли у студента відповідь фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.
35 – 59	Оцінка «не задовільно» ставиться коли студент не логічно та незрозуміло відтворює навчальний матеріал.
1 – 34	Оцінка «не задовільно» ставиться коли студент відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення.

Розподіл балів

Для заліку

Поточний контроль											Разом	Сума
ЗМ 1				ЗМ 2			ЗМ 3					
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	Т 3.4		
Поточний контроль											75	100
6	6	6	6	8	8	6	7	8	8	6		
Контроль самостійної роботи											25	
2	2	2	2	3	2	2	2	4	2	2		

Для екзамену

Поточний контроль					Разом	Сума
ЗМ 4			ЗМ 5			
Т 4.1	Т 4.2	Т 4.3	Т 5.1	Т 5.2		
Поточний контроль					50	100
10	10	10	10	10		
Контроль самостійної роботи					25	
4	6	4	6	5		
Складання екзамену					25	

ЗМ – змістовий модуль; Т1.1, Т1.2, Т1.3 Т4.3 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

4.1 Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання студентами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження шляхом поточного та підсумкового контролю. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів під час відвідування лекцій, роботи на практичних заняттях, виконання тестових завдань, та виконання інших видів самостійної роботи.

Для заліку

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **75 балів:** робота на *практичних* заняттях – підготовка доповідей, усні відповіді, участь в обговоренні питань / дискусіях, виконання практичних індивідуальних завдань, виконання тестових завдань, розв’язання задач.
- **25 балів:** контроль *самостійної роботи* – підготовка до семінарів та опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашніх завдань, підготування рефератів тощо.

Разом – **100 балів.**

Для екзамену

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **50 балів:** робота на *практичних* заняттях – підготовка доповідей, усні відповіді, участь в обговоренні питань / дискусіях, виконання практичних індивідуальних завдань, виконання тестових завдань, розв’язання задач.
- **25 балів:** контроль *самостійної роботи* – підготовка до семінарів та опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашніх завдань, підготування рефератів тощо.

Разом – **75 балів.**

Результатом *підсумкового контролю* є екзамен (**25 балів**).

4.2 Критерії оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки студента для підсумкового контролю з дисципліни (екзамен)

Бали	Рівень	Оцінка	Критерії оцінювання
21-25	А	«відмінно»	Оцінка виставляється за правильну, ґрунтовну та повну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, творче висвітлення проблем та якісне виконання практичного завдання.
16-20	В	«добре»	Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем та не зовсім якісне виконання практичного завдання.
11-15	С		Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, наведення з певною допомогою викладача адекватних прикладів до матеріалу, нетворче висвітлення проблем, виконання практичного завдання з окремими негрубими помилками.

6-10	D	«задовільно»	Оцінка виставляється правильну відповідь, яка проте відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу та недостатньо якісним виконанням практичного завдання.
1-5	E		Оцінка виставляється за в основному правильну відповідь, яка містить певні не грубі помилки, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу та недостатньо якісним і неповним виконанням практичного завдання.
0	FX	«незадовільно»	Оцінка виставляється за неправильну, неповну відповідь, відсутність міцних знань з питань курсу, за неякісне виконання практичного завдання.

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики результатів навчання під час поточного контролю є розкриття теоретичних питань, тестові завдання, ситуативні завдання, розв'язання задач і практичних ситуацій.

Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань та одного практичного завдання.

Зразок завдань екзаменаційного білету для підсумкового контролю:

Екзаменаційний білет № __

1. Розтлумачте поняття «правоздатність», «дієздатність» та «деліктоздатність» в освітніх правовідносинах.
2. Класифікуйте учасників правовідносин у системі освіти.
3. Задача. Директор КУ Сумська гімназія №1, розробляючи правила внутрішнього розпорядку гімназії, зазначила, що учні гімназії зобов'язані носити шкільну форму встановленого зразка. У випадку появи гімназиста в закладі освіти у звичайному одязі, він може бути відсторонений від занять. *Чи правомірна дана вимога? Чи вважаються правила внутрішнього розпорядку локальним нормативним актом закладу освіти? Аргументуйте свою відповідь.*

Питання для підсумкового контролю:

1. Основні принципи педагогічної етики.
2. Педагогічна культура вчителя.
3. Правосвідомість і правова культура вчителя.
4. Чи можна виключити зі змісту освіти цінності, переконання та інші результати виховного процесу? Чому?
5. Місце та роль правової компетентності як складової правової культури вчителя в системі його професійно-педагогічних якостей.
6. Функції правової компетентності вчителя.
7. Дієздатність педагогічного працівника.
8. Основні етапи становлення та розвитку законодавства про освіту в Україні.

9. Вплив міжнародних нормативно-правових актів про освіту на формування державної політики в галузі освіти України.
10. Особливості здійснення освітньої діяльності в Україні.
11. Блага, що найчастіше постають об'єктом освітніх правовідносин.
12. Розкрийте зміст дошкільної освіти.
13. Охарактеризуйте загальну середню освіту в Україні.
14. Розкрийте структуру позашкільної освіти.
15. Роль післядипломної освіти.
16. Вимоги до учасників освітньої діяльності.
17. Ринок освітніх послуг та його компоненти.
18. Механізм правового регулювання в галузі освіти.
19. Надайте характеристику структурним елементам правовідносин в галузі освіти.
20. Охарактеризуйте структуру змісту правовідносин в галузі освіти.
21. Учасники правовідносин в галузі освіти: поняття, особливості складу.
22. Дитина, як учасник дошкільного навчально-виховного процесу.
23. Обов'язки педагогічних працівників дошкільного закладу освіти.
24. Учасники навчально-виховного процесу в позашкільному закладі освіти.
25. Учасники навчально-виховного процесу ВЗО.
26. Суб'єкти права, що надають послуги в сфері освіти та не є навчальними закладами.
27. Права учнів та слухачів у професійно-технічному закладі освіти.
28. Права студентів, курсантів, слухачів, стажистів, магістрів, аспірантів, докторантів.
29. Обов'язки студентів, курсантів, слухачів, стажистів, магістрів, аспірантів, докторантів.
30. Вчитель, його функції, посадові обов'язки, права та відповідальність.
31. Права та обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників.
32. Права та обов'язки батьків та осіб, що їх замінюють.
33. Суб'єкти освітньої діяльності.
34. Порядок створення, реорганізації, ліквідації, ліцензування, атестації та акредитації вищого закладу освіти.
35. Завдання, права та обов'язки вищого закладу освіти.
36. Поняття та структура освітніх правовідносин.

37. Охарактеризуйте співвідношення суб'єктивної та об'єктивної сторони правовідносин у галузі освіти.
38. Розкрийте зміст поняття «організація навчального процесу в ВЗО».
39. Поняття та принципи управління освітнім закладом.
40. Органи управління освітнім закладом.
41. Студентське самоврядування.
42. Розкрийте предмет освітнього права.
43. Розкрийте метод освітнього права.
44. Обґрунтуйте необхідність у виділенні нової галузі права – «Освітнє право».
45. Охарактеризуйте елементи системи освіти.
46. Розкрийте поняття «рівень освіти».
47. Класифікація закладів освіти в Україні.
48. Форми отримання освіти: зміст кожної.
49. Освітня програма: правова природа.
50. Освітньо-професійні програми підготовки фахівця.
51. Управління системою освіти в Україні: поняття, система органів.
52. Система джерел освітнього права: перелік, призначення.
53. Закон України «Про вищу освіту»: характеристика основних положень та практична сторона впливу цих норм.
54. Система стандартів вищої освіти.
55. Науково-методичне забезпечення навчального процесу.
56. Нормативні документи, якими повинен керуватися вчитель у своїй професійній роботі.
57. Шляхи удосконалення законодавства про освіту.
58. Наведіть перелік основних міжнародно-правових стандартів в галузі освіти та обсяг їхньої дії.
59. Значення Болонського процесу для розвитку вищої освіти в Україні.
60. Система вищої юридичної освіти в Україні.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Освітнє право» складається з п'яти розділів, які присвячені обґрунтуванню публічно-правової природи освітніх правовідносин, розкриттю системи адміністративно-правових форм і методів державного управління в сфері освіти, висвітленню сутності правової культури як складової педагогічної професії, розтлумаченню системи освіти України, аналізу правового забезпечення освітньої галузі, характеристиці юридичних особливостей освітніх послуг.

Змістовий модуль I. Правова культура як складова педагогічної професії

- Тема 1.1. Педагогічна деонтологія
- Тема 1.2. Професійна етика вчителя
- Тема 1.3. Основи теорії правової культури
- Тема 1.4. Правова компетентність учителя

Змістовий модуль II. Правові основи професійно-педагогічної діяльності

- Тема 2.1. Правове регулювання освіти в Україні
- Тема 2.2. Міжнародне право на освіту та його вплив на формування державної політики в галузі освіти України
- Тема 2.3. Основи Болонського процесу

Змістовий модуль III. Освітнє право України

- Тема 3.1. Основні засади освітнього права
- Тема 3.2. Система освіти України та її структура
- Тема 3.3. Правовий статус освіти в Україні
- Тема 3.4. Управління освітою

Змістовий модуль IV. Правовий статус навчальних закладів та особливості освітніх послуг

- Тема 4.1. Особливості діяльності навчальних закладів
- Тема 4.2. Юридичні особливості освітніх послуг
- Тема 4.3. Легітимація діяльності суб'єктів, які надають послуги у сфері освіти

Змістовий модуль V. Учасники освітніх правовідносин

- Тема 5.1. Освітні правовідносин
- Тема 5.2. Правовий статус суб'єктів освітньої діяльності

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

Змістовий модуль I. Правова культура як складова педагогічної професії

Тема 1.1. Педагогічна деонтологія

Мораль і право – основні нормативні системи регулювання освітніх відносин. Поняття, завдання та принципи педагогічної деонтології. Роль поведінки в професійній діяльності вчителя. Норми педагогічної моралі.

Тема 1.2. Професійна етика вчителя

Поняття професійної етики вчителя. Філософські засади педагогічної етики. Система моральних вимог до педагогічного працівника: професійний педагогічний обов'язок, педагогічна справедливість, педагогічна честь і педагогічний авторитет.

Тема 1.3. Основи теорії правової культури

Правосвідомість як головний елемент правової культури. Види правосвідомості: індивідуальна, суспільна та професійна. Роль правової культури в формуванні всебічного розвитку особистості. Правова культура суспільства й особистості. Зміст елементів правової культури вчителя.

Тема 1.4. Правова компетентність учителя

Місце та роль правової компетентності в процесі професійної підготовки вчителя. Функції правової компетентності: діагностично-прогностична, організаційно-управлінська, правовиховна, корекційно-розвивальна, правозахисна. Структура правової компетентності: загальноправові і професійно-педагогічні знання, вміння й професійні якості.

Змістовий модуль II. Правові основи професійно-педагогічної діяльності

Тема 2.1. Правове регулювання освіти в Україні

Право як універсальний державний регулятор суспільних відносин. Поділ права на галузі. Взаємодія норм освітнього права з нормами інших галузей права. Система нормативних документів освітнього права України: Національна доктрина розвитку освіти, Державна програма «Вчитель», «Національна програма правової освіти населення»; Закони України: «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність»,

«Про вищу освіту». Підзаконні нормативно-правові акти освітнього права України, відомчі нормативно-правові документи.

Тема 2.2. Міжнародне право на освіту та його вплив на формування державної політики в галузі освіти України

Історичні етапи інтеграції до європейського освітнього простору. Міжнародні документи з прав людини в освітній сфері: Загальна Декларація з прав людини; Конвенція про права дитини; Міжнародний пакт з економічних, культурних й соціальних прав; Європейська соціальна хартія; Європейська конвенція про академічне визначення університетських кваліфікацій, Європейська конвенція про еквівалентність дипломів, що надають доступ до університетів; Документи ЮНЕСКО в галузі освіти.

Тема 2.3. Основи Болонського процесу

Європейська культурна конвенція. Римська угода. Велика хартія університетів. Лісабонська конвенція та Сорбонська декларація. Мета Болонського процесу. Основні положення Болонської декларації. Якість освіти України та її адаптація до європейської освіти.

Модуль III. Освітнє право України

Тема 3.1. Основні засади освітнього права

Поняття, предмет і метод правового регулювання освітньої галузі.

Тема 3.2. Система освіти України та її структура

Поняття та структурні елементи системи освіти. Принципи побудови системи освіти в Україні. Рівні, ступені та кваліфікації освіти.

Тема 3.3. Правовий статус освіти в Україні

Правовий статус дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти. Правовий статус професійно-технічної освіти. Вища освіта в Україні. Післядипломна освіта. Аспірантура. Докторантура.

Тема 3.4. Управління освітою

Державні органи управління освітою. Функції та повноваження Міністерства освіти і науки. Компетенції місцевих органів державної виконавчої влади в галузі освіти. Принципи, методи та функції управління освітою. Управління освітніми закладами.

Модуль IV. Правовий статус навчальних закладів та особливості освітніх послуг

Тема 4.1. Особливості діяльності навчальних закладів

Навчальний заклад: поняття, види, форми, типи, структура. Правовий статус дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти.

Тема 4.2. Юридичні особливості освітніх послуг

Поняття освітньої послуги. Особливості послуг освіти. Класифікація освітніх послуг. Ринок освітніх послуг та його компоненти. Критерії оцінювання якості освітніх послуг.

Тема 4.3. Легітимація діяльності суб'єктів, які надають послуги у сфері освіти

Механізм ліцензування освітньої послуги. Етапи ліцензування. Документи, необхідні для отримання ліцензії. Вимоги до змісту ліцензії. Видача, переоформлення та анулювання ліцензій. Акредитація вищого навчального закладу. Акредитація напряму підготовки, спеціальності, освітньої програми в навчальному закладі.

Модуль V. Учасники освітніх правовідносин

Тема 5.1. Освітні правовідносини

Поняття та структура освітніх правовідносин. Поняття та класифікація суб'єктів і об'єктів освітніх правовідносин. Зміст правовідносин у сфері освіти. Юридичний факт.

Тема 5.2. Правовий статус суб'єктів освітньої діяльності

Загальна характеристика учасників навчально-виховного процесу. Права та обов'язки осіб, які навчаються, їх батьків та педагогічних працівників. Учасники навчально-виховного процесу в сфері дошкільної освіти. Учасники навчально-виховного процесу в сфері загальної середньої освіти, їх правовий статус. Права та обов'язки учасників навчально-виховного процесу в професійно-технічних закладах. Правовий статус суб'єктів освітніх правовідносин у вищих навчальних закладах. Інші суб'єкти права, що надають послуги в сфері освіти.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практичні	Консультації	Самостійна робота		Лекції	Практичні	Консультації	Самостійна робота
Змістовий модуль І. Правова культура як складова педагогічної професії										
Тема 1.1. Педагогічна деонтологія	10	2	2	-	6	13	-	1		12
Тема 1.2. Професійна етика вчителя	10	2	2	-	6	11	-	1		10
Тема 1.3. Основи теорії правової культури	16	4	4	-	8	13	1	-		12
Тема 1.4. Правова компетентність учителя	12	2	2	-	8	14	1	1		12
Змістовий модуль ІІ. Правові основи професійно-педагогічної діяльності										
Тема 2.1. Правове регулювання освіти в Україні	16	4	4	-	8	14	1	1		12
Тема 2.2. Міжнародне право на освіту та його вплив на формування державної політики в галузі освіти України	14	2	4	-	8	14	1	1		12
Тема 2.3. Основи Болонського процесу	10	2	2	-	6	12	1	1		10

Змістовий модуль III. Освітнє право України										
Тема 3.1. Основні засади освітнього права	16	4	4	-	8	14	1	1		12
Тема 3.2. Система освіти України та її структура	16	4	4	-	8	14	1	1		12
Тема 3.3. Правовий статус освіти в Україні	10	2	2	-	6	14	1	1		12
Тема 3.4. Управління освітою	10	2	2	-	6	10	-	-		10
Змістовий модуль IV. Правовий статус навчальних закладів та особливості освітніх послуг										
Тема 4.1. Особливості діяльності навчальних закладів	14	4	4	-	6	13	1	-		12
Тема 4.2. Юридичні особливості освітніх послуг	14	2	4	-	8	14	1	1		12
Тема 4.3. Легітимація діяльності суб'єктів, які надають послуги у сфері освіти	10	2	2	-	6	13	1	-		12
Змістовий модуль V. Учасники освітніх правовідносин										
Тема 5.1. Освітні правовідносини	16	4	4	-	8	14	1	1		12
Тема 5.2. Правовий статус суб'єктів освітньої діяльності	16	4	4	-	8	13	-	1		12
Усього годин	210	46	50	-	114	210	12	12	-	186

7.3. Самостійна робота

Змістовий модуль I. Правова культура як складова педагогічної професії

Питання для самоконтролю

1. Зміст моралі як суспільного явища.
2. Чи можна виключити зі змісту освіти цінності, переконання та інші результати виховного процесу? Чому?
3. Дайте визначення поняття «деонтологія».
4. Основні принципи педагогічної етики.
5. Назвіть особливості професійно-педагогічної діяльності та пов'язані з цим вимоги до професії сучасного педагога.
6. Визначте привабливі й непривабливі сторони вчительської професії. Чому, на Вашу думку, педагогічна діяльність повинна регулюватися певними моральними правилами?
7. Яким чином пов'язані такі функції освіти, як «трансляція культури» та «інтеграція культури»?
8. Назвіть деякі вимоги до професійної поведінки вчителя в різні соціально-історичні періоди. Чим вони були зумовлені?
9. У чому полягає педагогічна культура вчителя?
10. Які шляхи формування професійно-педагогічної культури вчителя Вам відомі?
11. Які особистісні якості вчителя ви вважаєте найбільш цінними?
12. Що, на ваш погляд, можна віднести до елементів діяльнісної культури педагога?
13. Що відрізняє правові норми від норм моралі?
14. Визначте місце та роль правової компетентності як складової правової культури вчителя в системі його професійно-педагогічних якостей.
15. Структурні елементи правової компетентності вчителя.
16. Назвіть функції правової компетентності вчителя.

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Етичні категорії моралі і духовності.
2. Моральні цінності педагогічної професії.
3. Етична культура педагога як умова морального виховання учнів.
4. Поняття педагогічної деонтології в контексті історичного розвитку.
5. Роль поведінки в професійній діяльності вчителя.
6. Сутність і структура педагогічної етики.
7. Професійна етика та правова культура вчителя.
8. Елементи правової культури вчителя.
10. Освітні відносини як сфера функціонування правосвідомості вчителя.
11. Правова компетентність як професійно значуща якість вчителя.
12. Актуальні проблеми педагогічної науки і культури, шляхи і засоби їх вирішення.
13. Правосвідомість і правова культура вчителя.

Завдання для самостійної роботи

1. Перерахуйте і дайте коротку характеристику основним компонентам професійно-педагогічної культури вчителя.
2. Розробіть глосарій основних понять педагогічної етики та деонтології.
3. Запропонуйте рекомендації для сучасного педагога щодо морального виховання школярів в умовах наявної соціокультурної ситуації.
4. Наведіть приклади з художньої літератури, в яких ставляться високі вимоги до морально-етичних якостей педагога.
5. Проаналізуйте факти власного шкільного життя і наведіть приклади етичного ставлення вчителя до учнів.
6. Накресліть схематично абстрактну модель (професіограму) особистості ідеального вчителя.
7. Візьміть інтерв'ю у вчителя, спираючись на такі запитання:

- Чи існує в школі кодекс етичної поведінки вчителя, і як відповідно до нього педагоги спрямовують свої професійні дії?

- Як представлені у кодексі моральні норми? Чи визначаються педагогічні табу?

- Яка, на думку вчителя, доцільність таких кодексів у регулюванні професійно-педагогічної поведінки?

8. Перерахуйте найважливіші, на ваш погляд, права вчителя і вкажіть шляхи їх реалізації та захисту.

9. Якщо вважати роздратованість іржею педагогічної професії, то підкажіть, що треба робити педагогу, для якого вона стала частиною особистості, його другою натурою:

- терміново міняти професію;
- спробувати впоратися з проблемою;
- докласти зусиль для самовиховання;
- нічого не робити;
- «розряджатися» у класі.

Змістовий модуль II. Правові основи професійно-педагогічної діяльності

Питання для самоконтролю

1. Право як універсальний державний регулятор суспільних відносин.
2. Спільне та особливе у праві і моралі.
3. Критерії поділу права на галузі.
4. Які точки зору науковців щодо поняття, предмету та методів освітнього права існують?
5. Які нормативні документи регулюють освітню галузь в Україні?
6. Які міжнародні документи з прав людини в освітній сфері Вам відомі?
7. Чи є позитивним вплив міжнародно-правових актів на розвиток освітнього законодавства України?
8. Назвіть основні історичні етапи інтеграції в межах європейського освітнього простору.
9. Визначте основні положення Болонської і Лісабонської декларацій.
10. Яке значення, на Ваш погляд, має для України впровадження положень Болонської декларації?

11. Вкажіть привабливі й непривабливі сторони Болонського процесу. Обґрунтуйте свою відповідь.
12. У чому полягає значення якості освіти?
13. Якими нормативними документами повинен керуватися вчитель у своїй професійній роботі?

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Взаємодія норм освітнього права з нормами інших галузей права.
2. Джерела освітнього права.
3. Стан освіти в Україні та нові нормативні документи про її організацію і реформування.
4. Вплив міжнародних нормативно-правових актів про освіту на формування державної політики в галузі освіти України.
5. Сутність, концепції та методика Болонського процесу.
6. Розвиток Болонського процесу в Україні.
7. Правові, організаційні та методичні проблеми інтеграції національної освіти у світовий та європейський освітній простір.
8. Критерії та основні стратегії досягнення якості освіти в Україні.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте факти з життя і на прикладах покажіть необхідність і важливість існування права в суспільстві.
2. Доведіть необхідність правового регулювання освітньої діяльності.
3. Перерахуйте основні нормативно-правові акти, що регулюють питання освіти в Україні.
4. Назвіть документи ЮНЕСКО в галузі освіти.
5. Запропонуйте рекомендації для сучасного педагога щодо підвищення якості освіти в Україні.
6. Які, на Вашу думку, прогалини в нормативно-правовому забезпеченні освіти існують сьогодні?
7. Подумайте та запропонуйте шляхи реформування освіти України на різних рівнях.

8. Які основні етапи участі України у Болонському процесі?
9. Які міжнародно-правові стандарти в галузі освіти існують?

Змістовий модуль III. Освітнє право України

Питання для самоконтролю

1. Які існують точки зору науковців щодо поняття, предмету та методів освітнього права?
2. Які особливості системи освіти України?
3. На яких принципах ґрунтується законодавство України про дошкільну освіту?
4. Назвіть освітні рівні. Які ступені вищої освіти Вам відомі?
5. Які завдання ставить законодавство України про загальну середню освіту?
6. Розкрийте структуру позашкільної освіти.
7. Назвіть форми навчання у вищих навчальних закладах.
8. У чому полягає особливість управління системою освіти?
9. Роль післядипломної освіти.
10. Розкрийте поняття та складові державного стандарту вищої освіти.

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Дискусійні проблеми освітнього права.
2. Основні засади правового регулювання у сфері освіти.
3. Система освіти в Україні та принципи її побудови.
4. Структура та форми здобуття вищої освіти.
5. Державні органи управління освітою в Україні.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте нормативно-правову базу організації навчального процесу.
2. Охарактеризуйте загальну середню освіту в Україні.
3. Доведіть необхідність позашкільної освіти.
4. Розкрийте зміст дошкільної освіти.
5. Розтлумачте поняття та зміст професійно-технічної освіти.

6. Державна політика в галузі вищої освіти.
7. Намалюйте схему принципів, методів та функцій управління освітою.
8. Хто здійснює безпосереднє управління освітніми закладами?
9. Дайте характеристику методам управління.
10. Як відбувається атестація здобувачів вищої освіти?

Змістовий модуль IV. Правовий статус навчальних закладів та особливості освітніх послуг

Питання для самоконтролю

1. Які типи та структуру мають навчальні заклади в Україні?
2. У чому полягає діяльність загальноосвітнього навчального закладу?
3. Назвіть сфери повноважень дошкільного навчального закладу.
4. Охарактеризуйте типи позашкільних навчальних закладів.
5. Назвіть основний документ, який регулює навчально-виховний процес.
6. Які програми загальноосвітніх навчальних закладів Ви знаєте?
7. Які послуги в сфері освіти Вам відомі?
8. Розкрийте механізм ліцензування освітньої послуги.
9. Що таке акредитація ВНЗ та напряму підготовки у навчальному закладі?
10. Які вимоги висуваються до змісту ліцензії?

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Характеристика діяльності дослідницького вищого навчального закладу.
2. Ринок освітніх послуг та його компоненти.
3. Особливості надання освітніх послуг та їх характеристика.
4. Оцінювання якості освітніх послуг.
5. Видача, переоформлення та анулювання ліцензій.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте правовий статус навчальних закладів.
2. Охарактеризуйте типи дошкільних закладів.

3. Які кошти можуть бути джерелами фінансування дошкільного навчального закладу?
4. Які вимоги висуваються до статуту вищого навчального закладу?
5. Назвіть основні завдання вищого навчального закладу.
6. Визначте поняття та структуру професійно-технічного навчального закладу.
7. Розкрийте поняття освітньої послуги та дайте її класифікацію.
8. Дайте характеристику ліцензуванню освітніх послуг.
9. Розкрийте етапи ліцензування та документи, які необхідні для отримання ліцензії.

Змістовий модуль V. Учасники освітніх правовідносин

Питання для самоконтролю

1. Що являють собою освітні правовідносини та їх учасники?
2. Які соціальні блага найчастіше постають об'єктом освітніх правовідносин?
3. Які сторони беруть участь в освітніх правовідносинах зі здобуття дошкільної освіти, позашкільної освіти, вищої освіти, післядипломної освіти, самоосвіти? Чи впливає на їх склад форма навчання?
4. Дитина, як учасник дошкільного навчально-виховного процесу.
5. Розкрийте обов'язки педагогічних працівників дошкільного навчального закладу.
6. Які права та посадові обов'язки вчителя Вам відомі?
7. Перерахуйте права та обов'язки учня.
8. Назвіть функціональні обов'язки директора школи.
9. Які функціональні обов'язки заступника директора з навчально-виховної роботи ви знаєте?
10. Права педагогічних та науково-педагогічних працівників.
11. Обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників.
12. Гарантії держави педагогічним та науково-педагогічним працівникам.

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Відповідальність батьків за розвиток дитини. Права батьків.

2. Проблеми сфери освіти, що потребують найбільшої уваги з боку науковців.
3. Зміст суб'єктивного освітнього права.
4. Учасники навчально-виховного процесу в позашкільному навчальному закладі.
5. Суб'єкти права, що надають послуги в сфері освіти та не є навчальними закладами.

Завдання для самостійної роботи

1. Розтлумачте поняття «правоздатність», «дієздатність» та «деліктоздатність» в освітніх правовідносинах.
2. Проаналізуйте як правові принципи впливають на регулювання сфери освіти. Чи мають вони вплив на процес правозастосування, правотлумачення, правотворчості, правозахисту?
3. Доведіть у правовідносини якого виду Ви як учасник відносин з приводу освіти вступаєте найчастіше? У які – зовсім не вступали?
4. Класифікуйте учасників правовідносин у системі освіти.
5. Дайте характеристику особами, які навчаються у вищих навчальних закладах.
6. Якими рисами правовий статус педагога відрізняється від трудового статусу інших найманих працівників?
7. Для студентів яких категорій доречно, на Вашу думку, вивчення освітнього права як імперативного навчального курсу? Як факультативного навчального курсу?

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Александров В. Освітня послуга: суть та моделі якості / В. Александров // Освіта та управління. – 2006. – Т. 9, ч. 1. – С. 156-164.
2. Андрусишин Б. І. Кадри для освітньої галузі: проблеми підготовки / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія ІВ. Економіка і право. – 2005. – Випуск 2. – С. 96-105.
3. Андрусишин, Б. Освітнє право України: шляхи та перспективи розвитку / Б. Андрусишин // Освіта. – 2011. – № 5-6 (26 січ. - 2 лют.). – С. 8.
4. Андрусишин, Б. Освітнє право України: проблеми та перспективи / Б. Андрусишин // Юрид. журн. – 2011. – № 1. – С. 91-100.
5. Андрущенко В. П. Державно-громадський характер управління освітою / В.П. Андрущенко // Вища освіта України. – Державне інформаційно-виробниче підприємство видавництва «Педагогічна преса». – 2011. – № 3. – 128 с.
6. Байталюк О. М. Основи освітнього права та правове регулювання діяльності навчальних закладів України: навч. посіб. для учасників проекту «Правова компетентність освітян – запорука верховенства права в освіті» / О. М. Байталюк, О. Б. Німко. – К.: Видавничий дім «Плеяда», 2010. – 69 с.
7. Беляєва, О. П. Право на освіту / О. П. Беляєва // Історія та правознав. – 2010. – № 10 (квіт.). – С. 19-20.
8. Болонський процес у фактах і документах / Упорядники Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. Київ-Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 52с.
9. Валєєв Р.Г. Освітнє право України: навч.посібник. – Луганськ: Луганська правова фундація, 2011. – 287с.
10. Вейллант Дж. «Компетентностный подход» в правовом обучении / Дж. Вейллант // Проблемы правового образования в контексте модернизации образования: Материалы Международной конференции. – М.: «Просвещение». – 2002. – С. 46-49.
11. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук [та ін.] ; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2004. – 384 с.

12. Головій Л.В. Організаційно-правові засади надання освітніх послуг вищими навчальними закладами України: автореф. дис ... канд. юрид. наук / Л. В. Головій. – Київ: Б.в., 2010. – 16 с.
13. Городиський М. Правова освіта майбутнього вчителя: Монографія / За ред. М. Подберезького. – Х.: Легас, 2001. – 128 с.
14. Городиський М.І. Педагогічні умови забезпечення змісту правової освіти майбутнього вчителя. – Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – теорія та історія педагогіки. – Харківський державний педагогічний університет ім.Г.С. Сковороди, Харків, 1999.
15. Гриньова В. М. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу як результат сформованості його педагогічної культури / В. М. Гриньова // Вісник Київського славистичного університету: Зб. Наук.пр. – Серія: Педагогіка: КСУ, 2007. – вип. 27. – С. 17-27.
16. Губа А. В. Підготовка вчителя правознавства. Теорія та методика: монографія / А. В. Губа, Д. Ю. Грубіч. – Харків: Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, 2006. – 145 с.
17. Гушуляк, С. В. Правове регулювання відносин у галузі освіти: практ. право, 9 кл. / С. В. Гушуляк // Історія та правознав. – 2011. – № 10 (квіт.). – С. 26.
18. Данилова Г. С. Професіоналізм педагога на порозі третього тисячоліття // Освітнянські відомості. – 2002. – № 4.
19. Деревянко Б. В. Адміністративно-правове регулювання надання послуг у сфері освіти: монографія / Б. В. Деревянко; МВС України, Донецький юридичний інститут. – Донецьк: ПП «Видавничий дім «Кальміус», 2012. – 527 с.
20. Деревянко Б. В. Щодо правової природи освітніх послуг / Б. В. Деревянко // Наука і правоохорона. – 2011. – № 3. – С. 176-182.
21. Деревянко, Б. В. Надання освітніх послуг: правовий статус суб'єктів: монографія / Б. В. Деревянко; МВС України, Донецький юридичний інститут. – Донецьк: Видавничий дім «Кальміус», 2011. – с. 65-70.
22. Державна Національна програма «Освіта» («Україна – ХХІ століття»). – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.

23. Дзвінчук Д. І. Центральні органи управління освітою в законодавстві України / Д.І. Дзвінчук // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України. – Вид-во Української Академії державного управління при Президентові України. – 2003. – № 1. – Видавництво УАДУ. – 512 с.
24. Дзоз В. Освітня справа як складник гуманітарної політики держави / В. Дзоз // Вища освіта України. – 2004. – № 4. – С. 36-39.
25. Доклад о положении дел в области образования в мире в 1993 г. – М.: ЮНЕСКО, 1993. – С. 137.
26. Домаранський, О. Правове забезпечення освіти / О. Домаранський // Освіта України. – 2003. – № 40-41 (3 черв.). – С. 7.
27. Енциклопедія освіти / Акад.пед.наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
28. Євген Красняков. Міжнародні нормативно-правові акти про освіту та їхній вплив на формування державної політики в галузі освіти України // Віче № 14 (323), 2012 р., с. 22-26.
29. Європейське освітнє право: навч.посіб./ О.М.Байталюк, М.В.Ворон. – К.: Видавничий дім «Плеяда», 2010 – 59с.
30. Жилияєв І. Особливості сучасного правового забезпечення модернізації освіти України / Ігор Жилияєв // Віче. – 2009. – № 3. – С. 26-28.
31. Журавський В. С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В. С. Журавський, М. З. Згуровський. – К.: ІВЦ «Вид-во «Політехніка», 2003. – 200 с.
32. Зайчук В. Нормативно – правове забезпечення освіти в Україні / Валентин Зайчук // Вища шк. – 2002. – № 2/3. – С. 3-18.
33. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 367-VIII від 23.04.2015).
34. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 49, ст.259. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40).

35. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 28, ст.230. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40).
36. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, №36, ст.299 (Із змінами, внесеними згідно із Законами №126-VIII від 15.01.2015, ВВР, 2015, №10, ст.65).
37. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 12, ст.165. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 1556-VII від 01.07.2014, ВВР, 2014, № 37-38, ст.2004).
38. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 34, ст.451. (Із змінами, внесеними згідно із Законами 76-VIII (76-19) від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40).
39. Закон України «Про позашкільну освіту» від 06.07.2000 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст.393. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40).
40. Закон України «Про професійно-технічну освіту» 10.02.98 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 32, ст.215. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 76-VIII (76-19) від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40.)
41. Законодавчі акти України з питань освіти / Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти. – К.: Парламент. вид-во, 2004. – 404 с.
42. Законодавчі та нормативні акти про освіту в Україні - Т. 6 / Ін-т упр. та менедж.; Укр. асоц. спожив.; уклад. В. Г. Небабін. – К., 2000. – 461 с.
43. Іваній О. Правова компетентність учителя як основа державно- громадського управління школою / О.Іваній // Освіта і управління. – 2011. – №3. – С. 18–23.
44. Карпенко Н.В., Дробиш Л.В. Формування конкурентного середовища регіонального ринку освітянських послуг / Карпенко Н.В., Дробиш Л.В. // Регіональні перспективи. – 2000. – № 2-3. – С. 386-389.
45. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Харківський держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків.

46. Кічук Я. В. Правова компетентність майбутнього фахівця – пріоритетне завдання громадянської освіти у вищій школі / Кічук Я. В. // Вісник Львів. Ун-ту, 2008. – Вип. 23. – С. 141-147. – (Серія «Педагогіка»).
47. Клочкова Д. М. Формування правової компетентності у майбутніх учителів в процесі професійної підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «теорія і методика професійної освіти» / Д. М. Клочкова. – Київ, 2011. – 16 с.
48. Козак, М. Професійна етика педагога / М. Козак, В. П. Сосна // Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук: зб. наук. пр. студ. – Хмельницький: ХНУ, 2010. – Вип. 5, т. 1. – С. 204-205.
49. Конвенція про боротьбу з дискримінацією у галузі освіти від 14 грудня 1960 р. / Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – 199 с.
50. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 742-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 11, ст.143).
51. Корж-Ікаєва Т. Г. Освітнє право України: питання становлення / Т. Г. Корж-Ікаєва // Митна справа. – 2011. – № 1 (73). – Ч. 2. – С. 451-455.
52. Кремень В. Г. Болонський процес: зближення, а не уніфікація / В. Г. Кремень // Дзеркало тижня. – 2003. – № 48(473). – С. 15.
53. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти: Стратегія. Реалізація. Результати – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
54. Курко М. Н. Адміністративно-правове регулювання вищої освіти в Україні : монографія / М. Н. Курко. – Х.: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2010. – 376 с.
55. Леськова М., Леськов В. Розбудова державності: проблеми правової культури / Леськова М., Леськов В. // Рідна школа. – 1997. – № 10. – С. 13-16.
56. М.З. Згуровський. Стан та завдання вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Київ. «Політехніка», 2004р. – 70 с.
57. Мазур З. Ф. Интеллектуальная собственность в сфере образования / З. Ф. Мазур, Е. М. Чертакова, Н. М. Стадник // Информатика и образование. – 2003. – № 4. – С. 17-20.

58. Максимов С. Про концепт «Правове суспільство» / С. Максимов // Право України. – 2010. – № 7. – С. 82-87.
59. Малеина М. Н. Договор о подготовке специалиста с высшим профессиональным образованием / Малеина М. Н. // Государство и право. – 2004. – № 8.
60. Матюшева Т. Н. Классификация правовых статусов субъектов сферы образования: критерии и ориентиры / Т. Н. Матюшева // Право и образование. – 2008. – № 8. – С. 4-13.
61. Мельничук, О. Суб'єктивне право на освіту: поняття, структура, зміст / О. Мельничук // Юрид. Україна. – 2011. – № 6. – С. 4-10.
62. Мельничук, О. Поняття та особливості освітніх правовідносин / О. Мельничук // Юрид. Україна. – 2010. – № 11. – С. 15-19.
63. Мельничук, О. Правосуб'єктивність особи, яка навчається, як учасника освітніх правовідносин / О. Мельничук // Юрид. Україна. – 2010. – № 12. – С. 32-37.
64. Монаєнко, А. Нормативно-правова база розвитку освіти та науки в Україні / А. Монаєнко // Право України. – 2007. – № 10. – С. 76-78.
65. Н. Александрова. Формування управлінської культури майбутніх викладачів як фактора вдосконалення їхньої професійної підготовки в умовах євроінтеграційних процесів / Н. Александрова // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2012. – № 6 (Ч. 1). – С. 354.
66. Національна доктрина розвитку освіти: Указ Президента України від 17 квітня 2002 р. №347 / 2002 // Перше вересня. – 2001. – липень. – № 7.
67. Об основах государственной политики в сфере науки и научно-технической деятельности: Закон Украины от 13.12.1991 г. в редакции от 01.12.1999 г. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 12. – Ст. 165; 1999. – № 2-3. – Ст. 20.
68. Образовательное право как отрасль российского права [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.lexed.ru/pravo/theory/cyryh/?cyryh1_32.html
69. Оніщенко Н.М. Сприйняття права в умовах демократичного розвитку: проблеми, реалії, перспективи: Монографія. – К.: Юридична думка, 2008. – С. 30-32.

70. Освітнє право : навч. посіб. для студентів гуманітарних ВНЗ / [В. В. Астахов, К.В. Астахова (мол.), О. Л. Войно-Данчишина та ін.]; за заг. ред. В. В. Астахова. – Х.: Вид-во НУА, 2011. – 188 с.
71. Освітнє право: конспект лекцій / [авт. кол.: В. В. Астахов, К. В. Астахова (мол.), О. Л. Войно-Данчишина та ін.]; за заг. ред. В. В. Астахова; Міжнар. фонд «Відродження». – Х.: Вид-во НУА, 2011. – 144 с.
72. Основи освітнього права та правове регулювання діяльності навчальних закладів в Україні: навч.посіб. / О.М.Байталюк, О.Б.Німко. – К.: Видавничий дім «Плеяди», 2010. – 71с.
73. Панова О. А. Формирование правовой компетентности педагогов современной школы: автореф. дис. на соискание уч. степ. канд. пед. наук. спец. 13.00.01 «общая педагогика, история педагогики и образования» / О. А. Панова. – М., 2002. – 20 с.
74. Певцова Е. А. Правовая культура личности. О некоторых аспектах поведения человека в обществе / Е. А. Певцова // Современное право. – 2003. – № 8. – С. 44-48.
75. Пекельна В.С. (Теоретические основы управления (школоведческий аспект). – М.: Высшая школа, 1990. – С.58-62.
76. Півняк Г. Г. Освіта і наука – національні пріоритети (статті, інтерв'ю, доповіді, виступи 2003-2004рр.) / Півняк Г. Г. – Дніпропетровськ : НГУ, 2004. – 254 с.
77. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 244 «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» // Урядовий портал – <http://www.kmu.gov.ua>
78. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. № 1019 «Про ліцензування діяльності з надання освітніх послуг» (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №28 від 22.01.2014 р., №233 від 5.04.2014 р.)
79. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2001 р. №978 «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах» (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №507 (507-214-п) від 27.05.2014 р.)

80. Потапенко Н.А. Забезпечення правової освіти громадськими організаціями: теоретико-правовий аспект / Потапенко Н.А. // Держава і право: Зб. наук. праць. – 2009. – Вип. 45. – С. 97-102.
81. Правові основи діяльності вищих навчальних закладів: навч. посіб. / О.М.Стороженко, О.Б.Німко. – К.: Видавничий дім «Плеяда», 2010 – 50с.
82. Про державний вищий навчальний заклад: Постанова Каб-мін. України від 05.09.1996 № 1074 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1074-96-%D0%BF>
83. Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні: Указ Президента України № 926/2010 від 30 верес. 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=926%2F2010>.
84. Про Національну програму правової освіти населення : Указ Президента України від 18 жовтня 2001 року № 992/2001 / Президент України // Офіційний вісник України. – 2001. – № 43. – С. 19-21.
85. Русова С. В. Вибрані педагогічні твори / С. В. Русова. – К.: Освіта, 1996. – 304 с.
86. Рябенко М.І. Види освітніх правовідносин вчителя / Рябенко М.І. // Морська освіта: Всеукраїнський теоретичний і науково-методичний інформаційний журнал. – Вип. 2 (3). – Одеса: Морська освіта, 2006. – С.57-60.
87. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник / Пер. з рос. / Скакун О.Ф. – Харків: Консум, 2006. – 656 с.
88. Сکیدін О.Л. Управління освітою: теоретико-методологічний аналіз соціальних технологій: [монографія] / О.Л. Сکیدін. – Запоріжжя: ЗДУ, 2000. – 291 с.
89. Спасская В.В. Образовательное правоотношение как система: структура и взаимодействие элементов / В. В. Спасская // Современное право. – 2006. – № 8. – С. 72-75.
90. Спасская В.В. Объект и субъекты образовательного правоотношения / В. В. Спасская // Известия вузов. Правоведение. – 2006. – № 6. – С. 182-197.
91. Становлення освітнього права в Україні: прогр. та матеріали наук.-практ. семінару, Харків. 4.10.2010р. / М-во освіти та науки України, харк. облдержадмін., Нар.укр.акад.; (редкол.: В.І. Астахова та ін.). – Х.: Вид-во НУА, 2010. – 124с.

92. Степко М. Ф. Болонський процес і навчання впродовж життя. / М. Ф. Степко, Б. В. Клименко, Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ. – Харків, 2004. – С. 18-19.
93. Студінський В.А. Освітній ринок: суть поняття / Студінський В.А. // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 18. Економіка і право: Збірник наукових праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2005. - № 2.
94. Сырых В.М. Введение в теорию образовательного права. – Москва, 2002. – 340 с.
95. Технологія експертизи управління освітнім процесом у загальноосвітньому навчальному закладі: Наук.-метод. посіб. / А.М. Єрмола, Л.Г. Москалець, О.Р. Суджик, О.М. Василенко / За. ред. А.М.Єрмоли. – Х.: Пошук, 2000. – 260 с.
96. Тыцкая Я. А. Образовательные правоотношения – ключевые отношения в системе образования / Я. А. Тыцкая // Наука. Общество. Государство. – 2013. – № 1. – С. 1-8.
97. Философский словарь // Под ред. Фролова И.Т., Кузьменко Г.Н. – М.: Советская энциклопедия, 1983.
98. Фіцула М.М. Педагогіка / М. М. Фіцула. – К.: Знання, 2000. – 653 с.
99. Шаповал Р.В. Правове регулювання освіти в Україні / Р.В.Шаповал // Форум права. – 2011. – №1. – С.1110-1115.
100. Шишканова Н.С. Управление продвижением образовательных услуг как направление интеграции деятельности их заказчиков и потребителей / Н.С. Шишканова // Интеграция образования. – 2011. – № 1. – С. 19-23.
101. Я. О. Тицька // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. – 2013. – Вип. 6-1(1). – С. 85-86.
102. Ягофаров Д. А. Концептуальные направления развития теоретико-правовых исследований образовательного права / Д. А. Ягофаров // Право и образование. – 2008. – № 5. – С. 4-16.

